ڕەمەزان مانگی ڕۆژوو گرتنە بە کەسێک کە ڕۆژوو بگرێت!.. ئیلهام مانیع.. وەرگێڕانی : حەسەن ڕازانی

“ڕەمەزان مانگی ڕۆژوو گرتنە بە کەسێک کە ڕۆژوو بگرێت!”

ڕەمەزان هاتەوە،
سەرلەنوێ،
بەیانی،
بەخێر بێتەوە.
ڕەمەزانیش مانگی بەڕۆژووبوونە بە کەسێک کە بیەوێت بە ڕۆژوو بێت!
بە زۆرنییە،
” دەبێ هەر بە ڕۆژوو بیت، بتەوێت یان نا، لە باوانتەوەیە”
ئەوەیە کە ئێمە دەیکەین،
جا ئینجا جنێویش دەدەین!
ڕەمەزان بەخشندەیە،
لە هەمووش بەخشندەترئەوەیە کە نەیسەپێنین بەسەر ئەوانەدا کە بە ڕۆژوونابن!
هەر وەک چۆن ئایین بە ئارەزوویە، واتە مرۆڤ ئەو ئایینە هەڵدەبژێرێت کە دەیەوێت!
کەواتە مافی خۆشیەتی کە بەڕۆژوو بێت یان نەبێت!
بە زۆر نییە،
(واجیب) نییە،
کە دەیەوێت بەڕۆژوو دەبێت و کەش نایەوێت بە ڕۆژوو نابێت،
پەیوەندی بەخۆیەوەیەتی، مافی خۆیەتی.
مافێکی ئینسانییە،
دەچێتە ناو چوارچێوەی ئازادیی باوەڕو ئایین!
ئازادیی تاکە.

چەمکی ” مرۆڤ ئازادە چ ئایینیکی هەبێ و ڕێوڕەسمەکانی بەجێبگەیەنێ”
چەمکێکی نامۆیە، تا ئێستاشی لەگەڵدا بێت، بۆ ئێمەمان!

ئەمەش پەیوەستە بە کاتەوە، بە ئاخیری هەر پێی ڕازی دەبین!
من بەهۆی ئەویاسایانەوەیە کە هەندیک دەوڵەت بۆیان داناوین ئەوە دەڵێم!
ئەوانەی بەڕۆژوو نابن سزا دەدرێن،
“دەبێ هەر بەڕۆژوو بیت، بتەوێ یان نا، لەباوانتەوەیە!”
“ئەگەر نەشیکەی زیندانیت دەکەین، پووڵت لێدەستێنین، سەرباری ئەوەش لەشت دەدەین و تف و لەعنەتیش لە باب و باپیرانت دەکەین!”
زۆرێک لە دەوڵەتەکانی ئیمە وا دەکەن.
بووە بە سیمایەکی شەرمەزاری.

یاسایەک کە قامچی جەلادی بەدەستەوەیەو دەڵێت:” ئەوانە ڕێکاری یاسایین و بە زۆر دەیسەپێنین بەسەرتاندا، دەبێ بەڕۆژوو بن بتانەوێت یان نا”
ئەو یاسایانە بۆیە داڕێژراون چونکە خەڵک ئیتر تێدەگات کە توانای هەڵبژاردن و دیاری کردنی هەیە!
ئەو یاسایانە بۆیە داڕێژراون چونکە دەسەڵاتداران و هێزە ئایین و ئیسلامیەکان ترسیان لە ئازادی مڕۆڤ هەیە!
ئەوان لە مڕۆڤی ئازاد دەترسن.
هەر بۆیەش سوورن لەسەر تێکشکاندنی ویستی مڕۆڤ.
ئەوان تێگەیشتوون کە دەسەڵاتیان نامێنێت، هەر بۆیەش پەنا دەبەنە بەر سەرکوت و تۆقاندن، بەڵام ئەوەش بۆ هەتا سەرنابەت!
چونکە ترس و تۆقاندن هەتا سەر نابەت و بەڵگەشمان لە مێژوودا بەدەستەوەیە!

لە وڵاتی مەغریب لە مانگی ڕەمەزاندا چەندین گروپی گەنج و لاو بە ئاشکرا خواردن دەخۆن بەئەوەی جەخت لە یەک شتی سادە بکەنەوە ئەویش ئەوەیە کە :
” مافی دەوڵەت نیە، هیچ دەوڵەتێک، کە ئایین بسەپێنێت و دەوڵەت نابێت ڕێوڕەسمەکانی هیچ ئایینێک بەسەر خەڵکدا بسەپێنێت. چونکە ئایین ئازادییەکی تاکەو مافێکی مرۆیە. بە تایبەتی دەربارەی فرە ئایینی و هەڵوێستی نا ئایینی.

ئەو بیانوەی کە دەسەڵتداران و هێزە ئایینی و ئیسلامیەکان و

پارێزگارەکان بەدەستیانەوەیە ئەوەیە کە خواردن بە ئاشکرا لە نێو خەڵکدا هەستی ڕۆژووەوانی موسڵمان بریندار دەکات !

بەرسقی ئەو بیانوەش بریتییە لە :" ئەوەی کە بە ڕۆژوو دەبێت بە خۆی بە ڕۆژوو دەبێت و بەخۆیەتی و بە خوای خۆیەتی. بەڵام کاتێک کە چاوەڕوانی لەخەڵک دەکات بۆ ئەوەی هاوکارو یارمەتیدەری بن لە ڕۆژووگرتنەکەیدا ، ئەوەیان شتێکی سەیرە!"

تۆ خۆت دەتەوێت ئەو کارە بکەیت و بەڕۆژوو بیت کەواتە دەبێ هەرخۆشت بەرگەی بگریت.!

کەواتە،

ڕەمەزان هاتەوە،

دووبارە،

بەیانی،

بەخێربێیت.

ڕەمەزانیش مانگی بەڕۆژووبوونە بۆ کەسێک کە بەڕۆژوو بێت!

“هەرکەسێک بیەوێت بەڕۆژوو دەبێت و هەرکەسێکیش نەیەوێت بەڕۆژوو نابێت”

مافی خۆیەتی.

وە ڕەمەزانیش بەخشندەیە،

بەخشندەتریش ئەوەیە کە نەیسەپێنین بەسەر ئەوانەی کە بەڕۆژوو نابن!

کەواتە بەخێر بێی ڕەمەزان!

تێبینی: إلهام مانع مامۆستای یاریدەرە لە پەیمانگای زانستە سیاسییەکان لە زانکۆی زیوریخی سویسرا، نووسەر و چالاکوانی مافی مرۆڤەو لە بنچینەدا خەڵکی یەمەنە و ئێستا وەک شارەزایەک بۆ ڕێکخراوە سویسری و نێودەوڵەتییەکان کاردەکات. نووسەری چەندین کتێبە بە زمانەکانی ئەڵمانی و ئینگلیزی.

?https://www.ahewar.org/debat/show.art.asp

وەرگێڕانی : حەسەن ڕازانی

٢٤ی ئازاری ٢٠٢٣

دامەزراندنی کۆماری تورکیا لەساڵی ١٩٢٣.. ناسکە گەیلان عبدلجبار

کۆماری تورکیا دوای لابردنی سوڵتان محمدی چوارەم وەحیدەددین لەلایەن پەرلەمانی کۆماریی نوێ لە ساڵی 1922 دامەزرا. ئەم ڕژێمە نوێیە کۆتا لێدان بوو لە ویلایەتی عوسمانیی کە دوای جەنگی جیهانی یەکەم هیچ شوێنەوارێکی لەسەر جیهان نەهێڵدرایەوە.

ئیمپراتۆریەتی عوسمانی کە پێکهاتبوو لە یۆنان، تورکیا و بولگاریلگا، لەوەتەی دامەزراندیەوە لە ساڵی 1299، بە سیستەمی پاشایەتی ڕەها (مەلەکی) فەرمانڕەوایەتی دەکرا. لە نێوان ساڵانی 1839 و 1876 ئیمپراتۆریەتیەکە بە سەردەمێکی چاکسازیدا تێپەڕی. عوسمانییە نوێیەکان کە ناڕازی بوون لەگەڵ ئەم چاکسازییانە، بەیەکەوە کاریان کرد لەگەڵ سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم بۆ هێنانەدی جۆرە ڕێکخستنێکی دەستووری لە ساڵی 1876. دوای هەوڵە کورتخایەنەکە لە پێناو گەڕینی ئیمپراتۆریەتیەکە بۆ پاشایەتی دەستووری، سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم دووبارە گەڕاندییەوە بۆ سەر پاشایەتی ڕەها لە 1878 بە هەڵوەشاندنەوەی دەستوور و پەرلەمانەکە دوای چەند دەیەیەک، جووڵانەوەیەکی نوێی چاکسازی لە ژێر ناوی عوسمانییە نوێیەکان پیلانیانگێڕا لە دژی سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم، کە هێشتا لەسەر دەسەڵات بوو، بە دەستپێکردنی شۆڕشی عوسمانییە نوێیەکان. ئەوان سوڵتانەکەیان ناچارکرد بە گەڕاندنەوەی فەرمانڕەوایی دەستووری لە 1908. ئەمە بووە هۆی بەشداریکردنێکی چالاکانەی سوپا لە سیاسەتدا. لە 1909 سوڵتانیان لەسەر دەسەڵات لادا و لە ساڵی 1913 لە ڕێگەی کوتەدایەکەوە دەسەڵاتیان گرتە دەست. لە ساڵی 1914 ئیمپراتۆریەتی عوسمانی چووە ناو جەنگی جیهانی یەکەم لە بەرەی وڵاتە زلهێزە ناوەندییەکان وەکو هاوپەیمانێکی ئیمپراتۆریتی ئەڵمانیا و دواتریش جەنگەکەی دۆڕاند. ئامانجەکەی بریتی بوو لە بەدەستهێنانی ناوچەکە لە ڕۆژهەڵات تاکو قەرەبووی زیانەکانی ڕۆژئاوا بکاتەوە لە ساڵانی پێشووتر لە کاتی جەنگی ئیتاڵیا و تورک هەروەها جەنگەکانی بەڵقان. لە ساڵی 1918 سەرکردەکانی عوسمانییە نوێیەکان بەرپرسیارێتیان گرتە ئەستۆ بۆ جەنگە شکستخواردووەکە و لە وڵاتەکە ڕایانکرد بەرەو تاراوگە و وڵاتەکەیان لە ئاژاوە و پشێویدا جێهێشت.

لەگەڵ واژۆکردنی ئاگربەستی مودرۆس، لە ڕێگەی بڵگەیەکی یاسایی ناڕوون و فراوان مافی دەستبەسەرداگرتنی ئەناتۆڵیا "لە ئەگەری پشێویدا" بەخشرایە هاوپەیمانان. لە میانەی چەند ڕۆژێکدا، سەربازە فەڕەنسی و بەڕیتانییەکان دەستیان کرد بە دەستبەسەرداگرتنی ئەو ناوچانەی کە هێشتا لە ژێر دەسەڵاتی عوسمانییەکان مابوونەوە. مستەفا کەمال ئەتاتورک و چەند ئەفسەرێکی دیکەی سوپا دەستیانکرد بە جووڵانەوەیەکی بەرەنگاربوونەوە. دوای ماوەیەکی کورت لە گرتنە دەستی ڕۆژئاوای ئەناتۆڵیا لەلایەن یۆنانییەکان لە 1919، مستەفا کەمال پاشا پێی خستە ناو سامسون بۆ هەڵگیرساندنی جەنگی سەربەخۆیی تورکیی لە دژی داگیرکەر و چەوسێنەرانی موسڵمانان لە ئەناتۆڵیا. ئەو لە پاڵ چەند ئەفسەرێکی دیکەی سوپا زاڵبوون بەسەر ئەو وڵاتەی کە لە کۆتاییدا کۆماری تورکیایان دامەزراند لە پاشماوەکانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی.

لە ٦ تشرینی یەکەمی ١٩٢٣ دا هێزەکانی تورکیا چوونە ناو ئەستەمبوڵەوە ، ئەنجوومەنی گەورەی نیشتیمانی یاسایەکی تازەی دەرکرد تایبەت بوو بەوەی کە شاری (ئەنقەرە) ببێتە پایتەختی فەرمی تورکیا لە جیاتی (ئەستەمبوڵ) کە چەندین یاداشتی دەوڵەتی عوسمانی لە خۆ گرتبوو .
لە ٢٩ی تشرینی یەکەمی ١٩٢٣ دا ئەنجوومەنی گەورەی نیشتیمانی ، دانیشتنێکی مێژووی سازکرد و (کۆماری تورکیا)ی ڕاگەیاند لە سەعات هەشت و نیوی ئێوارەی هەمان ڕۆژ ، مستەفا کەمال بە یەکەم سەرۆك کۆمار هەڵبژێردرا ، بە ڕۆژی دواتر مستەفا کەمال و هاوڕێکەی لە خەباتی چەکداریدا ، عیسمەت پاشا ڕاسپێردران بە پێك هێنانی یەکەم وەزارەت لە سەردەمی کۆماریدا , ئەم بڕیارە وەختێك درا کە ژمارەیەك لە کەسایەتییە ناسراوەکانی جەنگی سەربەخۆیی وەك حوسێین ڕەئوف ، عەلی فوئاد و هتد.. لە پایتەخت نەبوون ئەوان لە چاوپێکەوتنەکانیان دا جەختیان لەوە کردەوە کە ناوزەدکردنی دەوڵەت وەك دەوڵەتێکی کۆماریی مانایی ئەوەنیە کە ئازادیی لەگەڵ خۆیدا بێنێتە ئارا جا ئەو مەسەلەیە لە سایەی سیستەمەکی کۆماریدا بێت یاخود پاشایەتی ، ڕۆژنامەکانی ئەستەمبوڵ ئەو ڕەخنەیان بە تین تاوەوە بڵاودەکردەوە لەم کاتەدا حکومەت لە ئەستەمبوڵ فرە بە جەماوەر بوو نەك لەبەر ڕاگەیاندنی کۆمار ،هەندەی لەبەر ئەوە بووکە بەر لە دوو هەفتە بە فەرمی ئەنکەرە وەك پایتەختێك لەبری ئەستەمبوڵ ڕاگەیەندرا

وڵامێک بۆ رەخنەی پیاوسالاران دژی(کرێی کار بۆ کاری ناوماڵ).. سەلام عەبدوڵڵا

ژەهری بیر و هەڵویستی پیاوساڵارانە لە ریزی خودی بزووتنەوەی ژنانی کۆنەپارێز، بۆرژوا و “مۆدێڕن”یش دەبینین و دەخوێنین. لەم بارەیەوە بیانوی سەرسوڕهێنەرانە دەخەنەڕوو و پێیان وایە کرێی کاری ژنان:

- حەقە مۆچە بێکاری بۆ ژنان تەرخان بکرێت.
- ئەو بۆچوونە گاڵتەجاڕییە. ژنان دووبەرامبەری پیاوان بەبێ پشووی رۆژێك یان دوو رۆژ لە حەفتەیەکیش کاردەکەن، واتە رۆژی 16 سەعات و لەلانی کەم بۆ ماوەی 18 ساڵ، ئیتر موچەی بێکاری مانای چییە؟!
- جێگیرکردنی کاری ماڵ بۆ ژن
- بەبێ داواکارییەکەمان، هەزاران ساڵە کاری ناوماڵ لەسەر ژن سەپێنراوە و پێویستی بە ئێمە ناکات هەوڵ بۆ جێگیرکردنی بدەین!. ئێمە دەمانەوێت کاری(بەرهەمهێنەری و خزمەتگوزاری) ژن لەناوماڵ: 1- بەرامبەری هەبێت. 2- چیتر چاوەڕوانی دەستی پیاوەکان نەکەن. 3- لە کۆیلایەتی دارایی و بە گشتی ئابووری رزگاری دەبێت. ئەم داواکارییە تا ئەو رۆژەیە سۆسیالیزم بەرقەراردەبێت و ژنانی سۆسیالیست و شۆڕشگێڕ رابەرایەتی دەکەن بۆ بە کۆمەڵایەتیکردنی کاری ناوماڵ.
- کۆنەپارێزەکان بە ئەرکی سەرشانی ژنانی دەزانن و بە فەرمانی خوداش دەبێ ئیتاعەتی پیاو بکەن، واتە بە رەوایەتکردنی کۆیلایەتی ژن و بەئەرکی شەخسی پیاوی دەزانن پێداویستی ژن پێ بکاتەوە(پیاوی بێکار و کرێکاری کارە هەرزانەکان دەتوانن پێداویستی ژن پێ بکەنەوە؟!)
- هەر ژنان مناڵ بەخێوناکات، لە داینگە و باخچەی مناڵان و قوتابخانەش بەخێو و پەروەردە دەکرێن
- بارگرانییە سەرەکییەکە لەسەر دایکانە.

- کاری ناو ماڵ کاری بەرهەمهێنەر نیە.
- ئەمە زۆر کورتبینانەیە، چونکە دایکان هەموو ئەرکی ڕێکخستنی ژیانی خێزان لە ئەستۆیانە و بەبێ کاری ژنان لە ماڵ مەحاڵە پیاوان بتوانن درێژە بە کارەکانیان بدەن و پشکێکی گرنگی زێدەبایی سەرمایەداران لەم کارەوە سەرچاوە وەردەگرێ.
- گۆڕان پرۆژە یاسای دابینکردنی بیمەی کۆمەڵایەتی بۆ کابانی ماڵ کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە.
- 1- ئەمە پڕۆژەی بەندەیەلە 20.4.20089 دەستمان پێکرد و ئیمزا و پشتیوانی هەزاران ژن بە ڕێکخراوەکانیشیانەوە. 2- لە پشتخانی تیئۆری مارکسی سەرچاوەی وەرگرتووەو بزووتنەوەی گۆڕان لەمەیە خافڵ بوو. 3- بیمەی کۆمەڵایەتی چی؟ بۆچی کابانی ماڵ بێکارە؟. ئەوە نیە ڕۆژانە 16 سەعات کاردەکەن؟!. 4- پڕۆژکە لە وەك مافی رەوای ژنانەوە کردیان بە پڕۆژەی خێرخوازی و بەزەیی. 5- زەمینەیان خۆشکرد بۆ رەخنەی ژنانی مۆدێڕن کە بە فەرمی بوون بە دەمڕاستی حکومەتی پیاوسالار لە هەرێم بەناو جەندەر. 6- نەزانی و شەرمەزارییەکی قورسە بۆ بەلارێبردن و ناونانی پڕۆژەکە بە(بیمە بۆ کابانی ماڵ). 7- هەڵبەت من و هەر کەسێك خاوەن پڕۆژە بێت، زۆری پێخۆشە پشتیوانی لێ بکرێت و ئامانجەکەی بپێکێت، بەداخەو گۆڕان بەو شێوەیە نەیخستەڕوو.
- ژن فێری تەمەڵی دەکات.
- کارکردنی 16 سەعات لە ڕۆژێکدا بەبێ کرێی کار، تەمەڵی نیە، کە وەربگرێت تەمەڵییە؟!
- ئەوە بەخشینەوەی پارەیە و ژن فێری مشەخۆری دەکات
- وەرگرتنی کرێی کاری کرێگرتەیی هێزپڕۆکێنی بەبێ پشوو بە درێژایی تەمەنیان مشەخۆری نیە، زێدەبایی دەسەڵاتی سەرمایەی پیاوسالار مشەخۆری و ستەمە.
- پڕۆژەکە بیرێکی کۆنەخوازییە
- کاری ناوماڵ بەبێ کرێ کۆنخوازی و ستەمی عەقڵ و دەسەڵاتی پیاوسالاریە.
- دەبێتە هۆی ئامادەنەبوونی ژنان لە بوارەکانی ژیانی گشتی
- 1- ئامادەنەبوونی ژنان دەگەڕێتە بۆ بیری کۆنەخواز و کاری کۆلایەتی ناوماڵ. 2- دەیان هەزار ژن لە فەزای گشتی کاردەکەن و کە دەگەڕێنەوە بۆ ماڵەوە دەبێ باری شێتانەی کاری ناوماڵ ئەنجام بدەن. کورتبینی رەخنەی ئەو خانمانە بە روونی دیارە.
- بەشێك لە ژنە لیبڕاڵەکان و سۆسیالدیموکرات و کۆنەپارێزەکان

هاوڕێان لەگەل حزب و ڕێکخراوە پیاوسالارەکان

- 1- ئەم بەڕێزانە نابینن تەواوی ژنان لە ئاوایی و سەدان هەزار ژنان لە دەرەوە کاردەکەن و، دەبێ کاری ناوماڵیش بە بێ بەرامبەر ئەنجامبدەن، هاوکات زۆر ژنانی هەژار و بێبەش لە دەرامەت هەیە . 2- کێشەیان لە گەل سیستەمی دەسەڵاتی سەرمایەداری پیاوسالار نیە و بەهۆی دابینکردنی خەرجی و پلەوپایە، یاسا و راگەیاندن هاوپەیمانی موقەدەسیان لەگەل بەستووە. 3- دوورن لەم بیرو بۆچوونانە: (پرسی ژن پرسی چینایەتیە، پرسی چینایەتی پرسی ژنە… پرسی ژن بە سۆسیالیزم چارەسەر دەکرێت…بەشێکی گرنگی قازانجی سەرمایەداری لەسەر رەنجی بێ بەرامبەری کاری ژنانە لە ماڵ) 4- هێنانی ژن بۆ ناو خەبات و ناسینی سەنگەری خۆی لە خەباتی شۆڕشگێڕانەی دووردەخەنەوە.

ئێمە رزگاری ژن لە رابەرایەتیکردنی خەباتی چینایەتی لە ریزی حزبە شیوعیەکان دەبینین بۆ دەسەڵاتی سیاسی و بە کۆمەڵایەتیکردنی کاری ناو ماڵ، واتە بە کۆمەڵایەتی کردنی داینگە، چێشتخانە، شۆردن، گواستنەوەی منداڵ و هەڵوەشاندنی کلتوری ستەمکار و قیزەوەنی ئەوانەی کاری ماڵ وەك کاری ژن دەبینن و، ئەوەی دەمێنێتەوە لە کاری ماڵ بە یەکسانی ئەنجام بدرێن. لەم قۆناغە کە حکومەت بەرنامەی لیبڕالیزمی نوێ بە شێوەی توندڕەوانە دەسەپێنێت، و ئەرکە کۆمەڵایەتییەکان لەسەر شانی خۆی هەڵدەگرێت و رادەستی کەرتی تایبەتیان دەکات، باری ژنان قورستر بووە. بیرکردن لە خزمەتگوزاری گشتی بۆ دایکان و ژنانیان کرد بە خەون. یەکێك لە پڕۆژەی یەکسانخواز و ئازادی خوازی ئیمەش بریتیە لە : داوای کرێی کار بۆ کاری ناوماڵ نەك تەنها لێرە بەڵکو لە هەموو وڵاتان.

سێرنجێک بۆ کتێبی شعیری ژنێک ژیانی گێڕیم.. ئامادەکردن و

نووسینی:- یوسف اسماعیل

کتێب: ژنێک ژیانی گەریم
نووسەر: محسین شوانی
ژانەر: شیعر
چاپ: یەکەم ساڵی ٢٠٢٢
لاپەڕە: پێکهاتووە لە ١٤٠ لاپەڕە

کەم کەس هەن لە ژیانە حەزیان بە شیعر و هەنراوە نەبێت، جا چی دەربارەی شیعرێکی خۆشەویستی (ئەڤینی) بێت. هەڵسام و سەیری کتێبخانەی ماڵەکەم کرد و کتێبەکەی مامۆستا موحسین شوانیم بەرچاو کەوت، دووبارە هەستی خوێندنەوەم بە جوڵاو بە ناسکی لەنێو کتێبەکانمدا دەرم هێنا و دووبارە کەوتمەوە خوێندنەوەی، کتێبێک کە ئەوەندە بەجوان و لەسەرخۆی باسی عەشق دەکات،ئارەزووی خوێنەر زیاترە بۆ شعیرەکانی. کتێبکەکە لە کۆمەڵێک شیعری جوان و ناسک پێکهاتووە، کە خوێنەر دەبات بۆ هەستێکی خۆش و شارەوە کە بۆ ساتێک لەخەمەکانی دونیا دوورت دەخاتەوە، مامۆستا محسن شوانی جگە لەوەی شاعیرێکی بەتوانایە نووسەر و ڕۆژنامە نووس ، هونەرمەند ، مامۆستاشە. دە بەرهەمی چاپکراوەی هەیە و هەمیشە پێشەنگی کارەکانە.
ئەمڕۆ خۆشحاڵ بووم کە توانیم خوێندنەوەی بۆ بکەم و خامەکەم دەستی بە نووسین بکات سەبارەت بەم کتێبە پڕ لەجێژە کە ساڵی پار لەمانگی حەوت چاوم پێیکەوت و کتێبەکەی خۆی پێناساندین ئەوکات هەستێکی تر بوو بەمن، شاعیری کێشە و خەمی لەباوەش کردووە و هیوایەکی پڕ لە ئومێد بە خوێنەر دەدات، پێم باشە هەندێک لە شیعرەکانی نێو کتێبەکە لێرەدا ئاماژەی پێبکەم:-

▪ یەکەم ناسین

کەی دێیتەوە؟
بەم زستانە دوو چای گەرم،
لەم کتێبخانەی تۆم ناسی
بخەینەوە،
بەرامبەرم دابنیشی.....
پێ بەهەستم لێت بڕوانم،
شیعری تەڕ و

ناسکت بۆ بخوێنمەوە؟
..…

▪ هاودەم

من پایزی تۆم پێ خۆشە
نەك بەهاری کەسێکی تر
گریانی تۆم لا خۆشترە
لەئاوازی دەنگێکی تر
ئەم ئێوارە چۆن بەڕێکەم؟
لەم شارەدا هەر خۆم و خەم
کەسێ نییە دەستی بگرێ
وەکو هاوڕێ، وەکو هاودەم.
......

وەک شاعیر موحسین شوانی دەڵێت: شیعری ئازاد و ڕاستگۆم خۆشدەوێت. تێڕوانین بۆ شەعرەکانی دەتوانین ژیانێکی خۆش و ئاسوودە بەدی بکەین، بۆچی هەمیشە هەوڵی دڵتەنگی دەدەنین بە شیعر بۆچی شەعرێکی ئازاد و شادی نانوسین کە پێم وایە ئەم کتێبە شعریە ئازدا و شادی هێنەرە بۆ خوێنەر، زیاتر نەچینە قووڵای کتێبکە، هەڵبەتە خوێنەر خۆی دەبێ دەست و هەستی بۆ جێژەکانی شیعرەکە بکات و قسەی بۆ هەبێت، من کۆتایی بە قسەکردن دەهێنم دەربارەی ئەم کتێبە، با شعرێکی تریش بخێنینەوە.

▪ ئال□ودوو□

ئەم شیعرانە
بەڵگەی پاکی عەشقی منن
گەرچی لەئاستی جوانی تۆدا
زۆر شەرمنن
منت بوێ
منت نەوێ
بەلامەوە گرنگ نییە
وا تێکەڵی عەشقت بوومە
بوون و نەبوونت
هیچ جیاوازی بۆ من نییە!

نووسینی: یوسف اسماعیل (کاتەفیک)
yusufismail1708@yahoo.com

هەڵوەرینی یەکێتی نیشتمانی!.. عوسمان حاجی مارف

دەنگۆی ئەوە هەیە کە گوایە دامەزراندنی "کۆمەڵەی مارکسی لینینی" واتە ئەوەی کە دواتر بوو بە "کۆمەڵەی رەنجدەران"، پرۆژەیەکی تایبەت بە شەخسی جەلال تاڵەبانی بووە! لەهەمانکاتدا گەر واش نەبێت، لەگەڕانەوەی ئەو مێژووەدا ئەوە شاراوەنیە کە دامەزرێنەرانی کۆمەڵە بەئاگاداری و پرسوڕای جەلال تاڵەبانی کۆمەڵەیان دامەزراندووە.

بەدوای هەرەسی هێزەکانی بارزانی لە ساڵی ١٩٧٥دا، کە لێدانی گورزێکی قورس بوو بەسەر بزوتنەوەی کوردایەتیدا، تەشەنەکردنی پرۆژەی کۆمەڵە لەو دەورانەدا شێوازو چوارچێوەیەکی گونجاو بوو، تا تاڵەبانی و بزوتنەوەی کوردایەتی بەناوی مارکسی لینینی و "شۆرشی نوێ"وە، هێزێکی تری چەکداری بکێشنە ناو مەیدانی سیاسی دژی ڕژێمی بەعس بە هەڵسانەوەی بزوتنەوەی کوردایەتی.

دواتر هەر بەدەوری خودی تاڵەبانی "یەکێتی نیشتمانی کوردستان" ئەو چوارچێوەو ڕێکخراوە بوو، بە پێکەوەگرێدانی کۆمەڵەو حزبی سۆشیالست و خەتی گشتی دامەزرێندرا، کە شەخسی یەکەم و ڕابەریکردن و بڕیاردەری سیاسەتەکانی یەکێتی لە جەلال تاڵەبانی زیاتر تێپەڕی نەدەکرد. بۆیە ئەوە شاراوە نییە کە کۆمەڵە توایەوەو حزبی سۆشیالستیش جیابووەوە، بەڵام پێگەی یەکێتی وەک حزبێک و بنەماڵەیەک لە مەیدانی سیاسیدا تائێستا، هەڵسوڕانی رێکخراوەیی و سیاسی خۆی دەکات.

کاتێ جەلال تاڵەبانی لە سەرەتای ساڵانی شەستی سەدەی بیست، وەک جەلالی کەوتە بەرامبەر بەرزانییەوە، ئیتر کۆتایی یەکریزی بۆرجوازی کورد و کوردایەتی لە مێژوی بزوتنەوەی کوردایەتیدا بە هەمیشە تۆمارکرا. وەک دوو هێزی جیاواز و بەرامبەر بەیەک و بەرژەوەندی جیاواز، ململانێیان بۆ بەشداریان لەدەسەڵاتی حکومەتی سەرمایەداری عێراقداو خۆ هەڵواسینیان بەسەر مەسەلەی کورد لە عێراقدا، ژیان و

گوزەرانی خەڵکی کوردستانیان تەواو هەراسان و وێرانکرد.

هەرچەندە "شۆرشی نوێ" کەی تاڵەبانی بەناوی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەدوای ئەو داڕوخانە گەورەیەی بارزانی، وەک ئەلتەرنەتیفێک بۆ گەڕانەوەی دەوری بۆرجوازی کورد لەمەیدانی سیاسی کوردستانی عێراقدا هاتەمەیدانەوە، بەڵام پارتی دیموکراتی کوردستان و بارزانیەکان وەک باڵێکی پێشینەی نوێنەری بورجوای کورد بەئاستێکی تر لە هاوسەنگی هێز، هەڵسانەوەی خۆیان سەلماندەوە.

توانیان لە بەرامبەر یەکێتی نیشتمانیدا بوەستنەوەو کارەساتی هەکاری بەسەر یەکێتیدا بهێنن. هەربۆیە خەونی تاڵەبانی و ئومێدی بە "شۆرشە نوێ"کەی گەڵدرا بەسەرقاڵبون بە شەڕی ناوخۆو بەردەوامیدانی وەستانەوە لە بەرامبەر بارزانیەکاندا، لە پەناو باڵادەستی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەسەرمەیدانی سیاسی کوردستاندا، کە هەرگیز نەگەشتە ئەو ئامانجە. ئەم دوو هێزە بەهەر ئاستێک لەشەڕی چەکدارییان لە بەرامبەر دەسەڵات و لە نێوان خۆیاندا، دواتر جارێکی تر لەساڵی ١٩٨٨دا کەوتنەوە بەر پاشەکشەو نزیکبونەوە لە هەرەسێکی تر.

بەڵام ئەو ئاڵوگۆرە جیهانیەی لەئاکامی شەڕی کەنداوی ساڵی ١٩٩١دا هەلومەرجی سیاسی عێراق و کوردستان و ناوچەکەی بەرەو ناجێگیر برد، فرسەتێکی گونجاوی بۆ باڵەکانی بۆرجوازی کورد بەتایبەتی بزوتنەوەی ناسیۆنالستی خولقاند، تا لەبری پاشەکشەو هەرەسهێنانێکی تر، گیانیان بەخۆیاندا هێنایەوەو بوونە بەشێکی سودمەند لەو ئاڵۆزی و گێژاوە سیاسیەی کە سێ دەیە زیاترە ناوچەکەی خنکاندووە.

گەر بەگشتی ئەوە ڕۆشن بێت، کە باڵەکانی بۆرجوازی کورد، وەک هێزی جیاواز لەئاکامی لاوازی و پەرشوبڵاوی پێگەی بزوتنەوەی کوردایەتیدا، هیچ کات نەیان توانیبێت سەربەخۆیی سیاسی خۆیان بپارێزن، لەهەمانکاتدا ناچار بوون بە پاشکۆبونیان بە بەرژەوەندی سیاسەتی ووڵاتانی تر بوونی خۆیان بسەلمێنن، تا بتوانن پێگەیەکی دیاریکراو بەدەست بهێنن. لەم واقعیەتەدا بەگشتی پلانەکانی پارتی و بارزانیەکان بەرجەستەترو سەرکەوتوتر بوە لە پلانەکانی یەکێتی و دەستکەوتیان زیاتر بووە. بەمانایەک ئاسەی پرۆژەکانی تاڵەبانی لە بەرامبەر بارزانیەکاندا، هەرچەندە باڵادەستی خۆی لەزۆنی سەوزدا سەلماندوە، بەڵام ئەوەی جێگای سەرنجە یەکێتی نەیتوانیوە ئاستی هاوسەنگیەکی گونجاوتر لە بەرامبەر پارتی و بارزانیدا بپارێزێت، بۆیە بەهەر ئاستێک لە هەوڵی ململانێ و دانوسان و ڕێکەوتنی نێوانیان، یەکێتی خەسڵەتێکی ئۆپۆزسیۆنی لە بەرامبەر پارتیدا نیشانداوە، هەڵبەتە خەسڵەتی ئۆپۆزسیۆنیش یەکێتی خستەتە بەردەم پێگەیەکی لاوازو چاوەڕوانیەوە.

ئەم واقیعەتی ئەپۆزسیۆن بونەی یەکێتی لەبەرامبەر پارتیدا، سەرچاوەی شکستی پلانە سیاسییەکانی یەکێتی بووە، لەهەمانکاتدا سەرچاوەی کەرتبون و پەرشوبڵاوی هێزەکانی بووە. یەکێتی نەیتوانیوە یەکدەستی و یەکریزی هێزەکانی بپارێزێت. جیابونەوەی نەوشیروان و گۆڕان لە تاڵەبانی گەورەترین گورزێکی گەورە بوو بەسەر ستراتیژیەک، کە تاڵەبانی لەگەڵ بارزانیدا واژۆیان کردبوو، چونکە ڕێکەوتنی ستراتیژی ساڵی ٢٠٠٨ی تاڵەبانی لەگەڵ بارازنیدا پاشەکشە بوو لەو ستراتیژەی کە تاڵەبانی هەر لەسەرەتاوە، بەدامەزراندنی یەکێتی و ڕێکخستنی هێزەکەی، خۆی لەبەرامبەر بارزانیدا پێ پێناسە دەکرد، بۆیە بەشێکی زۆری هێزەکەی لە تاڵەبانی تۆران.

بەمانایەک لەلایەک ڕێکەوتنی ستراتیژی یەکێتی و پارتی بە قازانجی پتەوکردنی پێگەی پارتی بوو، کە هاوسەنگی هێزەکەی تاڵەبانی خستە ژێر پرسیاری خۆڕادەستکرنی زیاتر بە بارزانی، لەلایەکی ترەوە لەکجیابونەوەی نەوشیروان و گۆڕانی لێکەوتەوە، واتە گرفتەکی گەورە لە دەسەڵاتی زۆنی سەوزدا سەری دەرهێنا، کە لەهەر هەنگاوەکی تری دوای ڕێکەوتنی ستراتیژی، سەرکردایەتی یەکێتی و ڕێکخستنەکانی و هێزەکەی لەکترازان و پارچەپارچە بوونی خۆی نیشانداین، چارەنوسی شکست و هەڵوەرینی بزوتنەوەی گۆڕانیش دیاردەیەکی تەواو بەرچاوە، چونکە گۆڕان بەدوای سیناریۆی دژی پارتیدا، ڕێکەوتنی لەگەڵ پارتی ئەنجامدا.

هەوڵدان بە گۆڕانەوەی پێکەوەنوسانی پارچەو باڵەکانی یەکێتی، گاڵتەجاری ئەو کەنگرەیە بوو کە سەرکردایەتی یەکێتی ڕادەستی دوو هاوسەرەک کرا، ڕادەستی بافڵ و لاهور کرا! لەهەمانکاتدا بەئیعتبارکردنی تەواوی سەرکردایەتی پێشوی یەکێتی لێکەوتەوە. ئەمەش ئەو هەنگاوە بوو کە هەڵوەرینی یەکێتی نیشتمانی دەورەیەکی تازەی خستە پێش خۆی. ئەو یەکێتییەی دەیویست وەک هێزێکی بەرجوا ناسیۆنالیستی میلیشیایی لەبەرامبەر بارزانی و پارتیدا بجەنگێ، پرۆژەکەی نەک بە بنبەست گەیشت، بەڵکو لەبەردەم ناچاری ملکەچبونی بارزانیدا قەراریان گرتووە.

ئەم واقیعەتە مایەی هەڵوەرینی زیاتری یەکێتی نیشتمانی دەبێت لەم هەلومەرجەی ئێستادا، واتە نە یەککگرتنەوەی پارچەو باڵەکانی بە فریایان دەکەوێت، نە ملشکاندنی یەکتر. یەکێتی نیشتمانی و باڵەکانی بە بافل و لاهورەوە، ئەو دەورەیان تێپەڕاند کە بتوانن ڕەقیبی پارتی بن. لەهەمان کاتدا هەر ڕێکەوتنەکیش لەگەڵ پارتیدا ئەنجام بدەن، چەند هەنگاوەکی تر پاشەکشەیان پێدەکات و هێزەکەشیان هەڵوەرینی زیاتر بەخۆیەوە دەبینێت. یەکێتی نیشتمانی لەدەورانەکی تەواو بنبەست و بەئیعتباری پێگەی هێزەکەیدا گەمەی سیاسی دەکات،

بۆیە چاوەڕوانی ئاڵوگۆڕێکە بەڵکو فرسەتی گەڕانەوەی پێگەو ئیعتبار بەدەست بهێنێتەوە. ئەم چاوەڕوانیەش ئاسۆکەی نادیارو بنبەستە، بە هەر یەک لە باڵەکانیشی ڕۆشن نیە دەبێت چی بکەن، هەربۆیە شەرمەزاریە بۆ هێزێک کە نەیتوانیوەو ناتوانێ یەکریزی خۆی بپارێزی، کەچی دروشمی یەکریزی کورد بەچارەسەری کێشەکان بەیان دەکات.
ئەوە ماوە بڵێین کەتایهێنان بەم سەرگەردانیەی کە حزبەکانی کوردایەتی بەسەر دانیشتوانی کوردستاندا سەپاندویانە، تەنها هاتنەمەیدانی خەبات و ناڕەزایەتی بەرفراوانی جەماوەریە بۆ دابینکردنی دەورو دەخالەتی ڕاستەوخۆی خەڵک لە دەسەڵاتی سیاسیدا.

چاو خشانێک بە ساڵی ژن ژیان ئازادیدا.. وەرگێڕانی بۆ کوردی: کاوە عومەر

دیمانەی حەسەن ساڵحی لەگەڵ حەمید تەقوایی

بە پشتبەستن بە چاوپێکەوتنێک لەگەڵ کەناڵی جەدید کەکراوەتەوە
حەسەن ساڵحی: ساڵێک کە تێپەڕی ساڵێکی زۆر تایبەت بوو. ساڵی دەستپێکی شۆڕشێکی شکۆمەند کە ژماردنی پێچەوانەی بە ڕووخانی کۆماری ئیسلامی دەستپێکرد. شۆڕشێک کە سەرەڕای سەرکوتی توند و زیاتر لە ٥٠٠ کوژراو و هەزاران زیندانی هێشتا بەردەوامە. تەنانەت گۆڕینی ساڵی نوێش لەگەڵ دەنگدانەوەی دروشمی “مەرگ بۆ خامنەیی” لە زۆرێک لە شارەکان و هەڵپەڕکەی کچانی بێ حجاب و شادی و ئاهەنگی خەڵک لە شەقامەکاندا بوو. لە سەرەتای ساڵی نوێدا دەمانەوێت چاوێک بە ڕەوەندی شۆڕشی ژن ژیان ئازادی و ئاسۆکەیدا بخشێنین.
حەمید تەقوایی، یەکەم پرسیارم سەبارەت بە تایبەتمەندیەکانی نەورۆزی ١٤٠٢ کە زۆر بە ئاشکرا هێرشێکی بەرفراوان بوو دژی حکومەت. ئایا دەکرێت ئاهەنگی ئەمساڵی نەورۆز وەک هێمایەک بۆ هەموو گۆڕانکاریەکانی ساڵی ڕابردوو سەیر بکرێت؟
حەمید تەقوایی: بە بڕوای من وەک ئەو هێرش و ئاهەنگگێڕان و خۆشی

ناڕەزایەتی و سەرهەڵدانی کۆمەڵگە بەرامبەر بە حکومەت جارێکی دیکە لە شەوی سەری ساڵدا، لە ڕاستیدا تایبەتمەندی ئەو ئاڵوگۆڕە بوو کە لە شەش مانگی کۆتایی نیوەی دووەمی ساڵی ڕابردوودا شاهیدی بووین: کۆمەڵگە بە شێوازی جۆراو جۆر لەئاستێکی فراوانتردا هەمووبوونی کۆماری ئیسلامی خستە ژێر پرسیارەوە، بە دەنگی بەرز و بە ڕوونی ڕایگەیاند کە ئەو ئەم حکومەتەی ناوێت، تەحەمولی ناکات و قبوڵی ناکات، و دەبێت شەڕو ب□□□ای خۆیان بە سەر سەری خەڵکەوە کەم بکەنەوە. ئەوەی لە نەورۆز ڕوویدا لە ڕاستیدا دەرئەنجامی ئەم شەش مانگە خەباتگ□ بوو.

بێگومان دەکرێ بگوترێ کە لە تەواوی سەردەمی کۆماری ئیسلامیدا ڕێوڕەسمی نەورۆز جۆرێک بوە لە بەرەنگار بوونەوەی حکوومەت. کۆماری ئیسلامی حکومەتی ماتەمینی و پرسەیە و دژی ڕۆحی نەورۆز و شادی و زیندووییە. بۆیە هەمیشە لە شەوی سەری ساڵ و لە چوارشەممە سوری و سیانزە بەدەر وهەڵپەڕکێ و دڵخۆشی خەڵک هەمیشە چقڵێک بووە لە چاوی حکومەتدا بووە. بەڵام ئەمساڵ لەهەناوی شۆڕشی ئێستادا نەورۆز ڕووبەڕووبوونەوەیەکی تایبەت و ئاشکرا بوو لەگەڵ حکومەت. خەڵک بە ئاستێکی بەرفراواندا بە دروشمی بمرێ خامنەیی و بە شادی و هەڵپەڕکێ بەبێ حیجاب لە شەقامەکانی زۆرێک لە شارەکاندا پێشوازییان لە نەورۆز کرد و گورزێکی دیکەیان لە کۆماری ئیسلامی دا. بەڕای من ئاهەنگی ناڕەزایەتی چوارشەممەی سور و ج□ژ□□ک□ی ساڵی ئەمساڵ هێمای ئەو پێشهاتانە بوو کە لە نیوەی دووەمی ساڵی ڕابردوودا ڕوویاندا. ئەو ئاڵوگۆڕانەی کە هەموو دونیا بە شۆڕشی ژن ژیان ئازادی ناوی دەبەن.

حەسەن ساڵحی: ڕوونکردنەوە و هەڵسەنگاندنی گشتیتان بۆ شۆڕشی ئێستا چییە؟ دروشمی سەرەکی ژن ژیان ئازادی گوزارشتە لە چییە؟

حەمید تەقوایی: بە بڕوای من ئەم دروشمە گوزارشت لە قوڵایی ئینسانی و ئازادیخوازانەی ئەم شۆڕشە دەکات. ئەم سێ وشەیە لە بنەڕەتدا و لە نزیکەوە پەیوەندییان بەیەکەوە هەیە. کاتێک خەڵک دروشمی ژن ژیان ئازادی دەڵێنەوە بەجۆرێک ژیان، ڕێز و کەرامەت، ژیان، واته ئەو بژێوی و شکۆیەی کە کۆمەڵگا، بەتایبەتی کرێکاران و خانەنشینان و مامۆستایان، هەمیشە ویستوویانە، دەبەستنەوە بە ئازادی ژنەوە. هەروەها ئازادیی هەموو کۆمەڵگە بە پلە و پێگەی ژنەوە دەبەستنەوە و ئەم پەیوەندییە بابه□تییەت و واقیعێکە بە تایبەت لە کۆمەڵگای ئێراندا. دەکرێ بگوترێ کە لە هەموو جیهاندا ئەمە وايە، بەڵام بە تایبەتی لە ئێراندا زۆر ڕوونە کە کۆماری ئیسلامی پێشێلکردنی مافەکانی ژنان و تاوانەکانی دژ بە ژنان وەک شمشێر و چەکێک لە دژی هەموو کۆمەڵگا بەکار دەهێنێت. حیجاب و

هەڵاواردنی سەکسی سبوک وهەمای حیجاب سەپاندنی زەبروزەنگە بەسەر کۆمەڵگەدا. دروشمی ژن ژیان ئازادی ، دەربڕینێکی تری ئەو ڕاستییەی کە ئازادی کۆمەڵگا پەیوەستە بە ئازادی ژنەوە. ئێمەی کۆمۆنیستەکان هەمیشە ڕامانگەیاندووە کە هیچ کۆمەڵگایەک بەبێ ئازادی ژن ئازاد نییە. بە تایبەت لە کۆمەڵگەی ئێراندا، ئەمە سەدان جار زیاتر لە هەموو کۆمەڵگایەکی دیکە ڕاست دەبێت.

لە لایەکی ترەوە وشەی ژیان لەم دروشمەدا ئاماژەیە بە کەرامەت و بژێوی ژیان و ژیانێکی ئینسانی گونجاو بۆ مرۆڤی سەدەی بیست و یەک. ژیان بە ئاستێکی خۆشگوزەرانی کە هەموو مرۆڤەکان بتوانن بە ئارامی بژین و پێداویستییەکانیان دابین بکەن. خەمی نان چیتر ژیان بەم شێوەیە ناگوشرێت و ژیانی هەمووان لە سەرووی “هێڵی خۆشگوزەرانی”ەوە دەبێت و چەند جارێک لە ژێر هێڵی هەژاریدا نابێت. ژیان بەم مانایە بەشێکە لە دروشمی سەرەکی شۆڕش، و بەتەواوی پەیوەستە بە کەرامەتی مرۆڤ و ئازادیی هەموو کۆمەڵگا و بەتایبەت ئازادی و مافی ژنانەوە.

بە ئەم شانازییە پێویستە بگوترێ کە سێ وشەی ” ژن ژیان ئازادی ” پەیوەندییەکی ڕاستەقینە و ڕەگ و ڕیشەیان لەگەڵ یەکتردا هەیە و تەواوی دروشمی “ژیانی ئازادی ژن” کە بووەتە ئاڵا و هێمای شۆڕش، بە هەموو لایەک، بە هەمووخەڵکی جیهان ڕادەگەیەنێت، کە شۆڕش لەسەر سەرچاوەی خواستە ئینسانی و ئازادیخوازانەکان دامەزراوە،. وە بە بڕوای من نهێنی ئەو هێمای ڕێز و پشتیوانییە جیهانییەی کە شۆڕش بە خۆی ڕاکێشاوە، سروشتی قووڵی ئینسانی و گشتگیری ئەم دروشمەیە.

حەسەن ساڵحی: سەرەڕای وەسفەکانی ئێوە بۆ ئەم دروشمە، بەڵام هەندێک کەس پێیان وایە ئەم دروشمە بە شێوەیەکی پێویست گوزارشت لە جیاوازیی ئەو هێزە جۆراوجۆرانە ناکات کە بەشدارن لە شۆڕشدا. زۆر کەس لە چەپ و ڕاستەوە دروشمی ژن ژیان ئازادی دەڵێنەوە و هەندێک کەسیش لە ڕوانگەی ئەم تایبەتمەندییە سەرتاسەرییەوە باسی شۆڕشی نەتەوەیی دەکەن. وەڵامی ئێوە بۆ ئەم تەیفە لە هەڵسوڕاوان چییە؟

حەمید تەقوایی: لە فەرهەنگی سیاسی ئێراندا، نەتەوەیی بە مانای سەرتاسەری نییە. ناسیۆنالیزم میللەت و میللەتیلەجێگای خەڵک داناوە، بەڵام جەماوەری خەڵک وێنەیەکی جیاوازیان هەیە لەسەرتاسەری بوونی شۆڕشەکەیان. ئەگەر شۆڕشی ئێستا گۆڕانکارییەکی نەتەوەیی بووایە، بە ڕوونی ئەمەی ڕاگەیاند. ئەم شۆڕشی ژن ژیان ئازادییە و شۆڕشێکی نەتەوەیی — نیشتمانی نییە وەک ئەوەی شاخوازەکان بانگەشەی بۆ دەکەن. شاخوازەکان چاویان لە ڕابردووە و لەو کارەساتانەی کۆماری ئیسلامی هێناویەتییە ئاراوە، دەگەنە ئەو ئەنجامەی کە دەبێ بگەڕێنەوە بۆ ٥٠ ساڵ لەمەوبەر.

ئەم هەزانە بە مانای ڕاست و ڕەوانی وشەکە کۆنەپەرستن، چونکە دەیانەوێت بگەڕێنەوە بۆ ڕابردوو. لە کاتێکدا ئەم شۆڕشە، بە ئاڵای نەوەی هەشتاکانەوە، هەمووی لەسەر داهاتووە. ئایندەیەک کە تەنانەت شارستانیترین وڵاتانی ئەمڕۆش تێدەپەڕێنێت. شۆڕشی ئێستا دەیەوێت ئازادی و ئینسانییەت و ژیان لە ڕەهەندی نوێدا پێناسە بکات و بخاتە بەرچاو بەدیبهێنێت. نە شۆڕشێکی نیشتمانییە، نە شۆڕشێکی ئیسلامییە، نە شۆڕشی سەربەخۆیی، نە شۆڕشی پیشەسازییە، نە شۆڕشێکە دژی ئیمپریالیزم، نە شۆڕشێکی دژە دەرەکییە. ئەمە یەکەم شۆڕشی ژنانە لە مێژوودا و شۆڕشێکە بە ئاڵای ژن ژیان ئازادییەوە. شۆڕشێکە کە حکومەتی کۆماری ئیسلامی لە ڕوانگەیەکی سەلبییەوە ناوێت و دژی ئەو سیستەمەیە کە بۆ پاراستنی خۆی پێویستی بە حکومەتێکی ئینسانخۆری لەو شێوەیە هەیە. واتە ئەو سیستەمەی کە بەرژەوەندی ئایەتوڵڵا ملیاردێرەکان و کەمینە ئیمتیازدارە سەرمایەدارەکان دەپارێزێت، کە لە چوار دەیەی ڕابردوودا خوێنی خەڵکی ڕژاندووە لە ژێر ئاڵای ئیسلام و پێش ئەوەش لە ژێر ناوی پاشایەتی و ئایکۆنی”خودا، پاشا نیشتمان”؛ لەگەڵ شتە پیرۆزەکانی وەک خاک پەرستی، ڕابردوو پەرستی ، خورافاتە ئیسلامییەکان، باوباپیران و هاوشێوەکانی.

سەیرکەن هەمووان بانگەشەی ئازادی دەکەن، هەمووان بانگەشەی بەرگریکردن لە دروشمی ژن ژیان ئازادی دەکەن، بەڵام شتێکی تریش بەوەوە دەبەستنەوە. وە ئەوە کێشەکەیە. کاتێک ئازادی ئینسان بە ڕێگەی فەرمانێکی پیرۆز و ئایدیاڵێکی تر پێناسە دەکەیت، لە ڕاستیدا ئامانجەکەت هەمان شتە. کەسێک کە بانگەشەی ئەوە دەکات کە بەرگریکردن لە نیشتمان واتە بەرگریکردن لە ئازادی، لە ڕاستیدا دەیەوێت بە ناوی ئازادییەوە جەخت لەسەر نیشتمان بکاتەوە و ئەمەش دەزانین بە ناوی بەرگریکردن لە نیشتمانەوە چ شەڕێک نەکراوە. بە پاراستنی نیشتمان، پێویستە مرۆڤ گیانی خۆی بکاتە قوربانی، دەبێت مرۆڤ بکوژرێت یان بکوژرێت، شەڕی جیهانی لە دەوری بەرگری لە نیشتماندا کراوە، هەموو حکومەتە ستەمکار و ملهوڕ و دیکتاتۆرە سەربازی و ناسەربازیەکان، لە سوڵتان و پاشاکانەوە تا سەرکۆماری بەدرێژایی تەمەنەکان، هەمیشە بەناوی نیشتمان و میللەتەوە، سەری ئازادییان بڕیوە، ئۆپۆزسیۆنیان بە ناوی ئاسایشی نەتەوەییەوە سەرکوت کردووە، لەژێر ئاڵای بەرگریکردن لە خاک و سنوور و ژینگە، شەڕی ناوچەیی و جیهانییان دەستپێکردووە. هەر لە هیتلەر و پینۆشەوە تا ئەردۆغان و سیسی و هەموو دیکتاتۆرێکی تر هەموویان نیشتمانپەروەر بوون.

لە کۆماری ئیسلامی ئێرانیشدا ئیسلامی دەسەڵاتدار هەمان ڕۆڵی هەیە.

قوربانیدان لە ڕێگای خودا و بکوژن و بکوژرێن چونکە ئیسلام لە مەترسیدایە. یەکێکیان دەوڵەت نیشتمان لە مەترسیدایە، یەکێکی تریش دەوڵەت ئیسلام لە مەترسیدایە! ئەمە دەڵێین مرۆڤایەتی خۆی لە مەترسیدایە. وە بە ڕزگارکردنی مرۆڤایەتی دەبێت خەبات بە خودی مرۆڤایەتی بکەیت. مەسەلەکە بەقەد ئەم سادەیە. پێویست بە ئاڵایەکی تر ناکات کە لە ڕێگەیەوە بە ڕواڵەت بتوانیت بگەیتە خەڵک، یان لە ڕاستیدا بەسەر خەڵکدا زاڵ بیت. ژن ژیان ئازادی زۆر بە ڕوونی دەوڵەت شۆڕش لەسەر چییە. باسی ڕزگاری ژنە، باس لە کەرامەت و بژێوی ئینسانییەدەکات، هەروەها باسی ئازادییە هەموو کۆمەڵگە و ئادی بێ کۆت ومەرجی بیروڕا و دەربڕین و ڕێکخستن و مانگرتن و حیزبایەتی و هتد و هتد. ڕێنەسانسی دژە ئایینی، دژە دەسەرکوتگەری، دژە پیاوسالاری، دژە دەسەڵاتی سەروخۆیەکی لە پێشەی ئەم دروشمەدایە. دژایەتیکردنی ئەو ئاڵایانە کە هەمیشە نوێنەرایەتی بەرژەوەندیی لەسەد یەکەکان ، بەرژەوەندی چینی دەسەڵاتداریان کردووە، کرێکی ئەم شۆڕشەیە. وە ڕوونە کە شۆڕشێکی لەو شێوەیە بە قووەی یەکگرتووکەرە.

ئەوە دەپرسن بۆچی دروشمی ژن ژیان ئازادی جیاوازییەکان ناڵێت؟ بەڕای من لەوە ڕوونتر ناکرێت جیاوازی نێوان ٩٩٪ کان ولە ١٪ لەوە دەربڕیت. باسەکە لەسەر جیاکردنەوەی نیشتمانپەرست و غەیرە نیشتمانپەرست یان موسڵمان و ناموسڵمان، یان ئێرانی و بیانی نییە. بابەتەکە جیاکردنەوەی کەسێک نییە کە دەستوریی دەوڵەت و کەسێک کە دەسەڵاتی پاشایەتی ڕێهای دەوڵەت، یان کەسێک کە ئازادی بە پەرلەمان و دیموکراسییەوە گرێ بدات. شۆڕش خەریکە دەڵێ ژن ژیان ئازادی و نەک “ژن ژیان نیشتمان” یان “ژن ژیان دیموکراسیی”. هەوڵیاندا تیشک بخەنە سەر “پیاو نیشتمان ئاسایش” بەڵام سەرکەوتوو نەبوو. کۆمەڵگا وەڵامی ئەرێنی بە ئەم جۆرە هەوڵانە ناداتەوە.

بەپێویستی دەزانم دروشمی ژن ژیان ئازادی بەبێ هیچ زیادکردن و وابەستەیەک ڕوون بکرێتەوە و ماناکەی ڕوون بکرێتەوە و ئاڵاکەی بەرز بکرێتەوە. ئەگەر دەتەوێت جاڕنامە بدەیت، ئەگەر دەتەوێت پلاتفۆرم و مانیفێستێک بە شۆڕش بنووسیت، تکایە لە هەمان چوارچێوەی ژن ژیان ئازادیدا قسەکانتان بکەن.

زیاتر لە سەد ساڵە کۆمەڵگای ئێران لە ژێر دروشمی “خودا پاشا نیشتمانی” لەخۆی پێچاوە. شۆڕشی ژن ژیان ئازادی بە واتای شکاندنی ئەم ئاڵای دیکتاتۆریەت و کۆنەپەرستییە و گۆڕینی بە ئاڵای جیهانی “ژن ژیان ئازادی “. تەوەر و ئایکۆنی کۆمەڵگەی ئازاد سبەینێ ژن ژیان ئازادییە و بە دڵنیایی نەک هیچی تر.

حەسەن ساڵحی: پرۆسەی شۆڕش تا ئێستا چۆن دەبینن؟ بەڕای ئێوە

دەستکەوت و پێشکەوتنەکانی شۆڕش چین؟

حەمید تەقوایی: بە بڕوای من شۆڕش تا ئێستا دەستکەوت و پێشکەوتنی تەواو بەرجەستەی بەدەستهێناوە. من تەنیا مەبەستم لە دوایین پێشهاتەکانی ساڵی ڕابردووە کە دەتوانێ ڕەمزی تەواوی پڕۆسەی شۆڕش بێت.

با لە ٢٧ی بەهمەنەوە دەست پێبکەین، کە دوای ماوەیەک لە دابڕزینی ڕێژەیی لە ناڕەزایەتی شەقامەکاندا، بە بانگەوازی نزیک بە ٥٠ ڕێکخراوی خوێندکاری، لاوانی گەڕەک، خوێندکار، پزیشک، ڕێکخراوەکانی ئازادی ژنان و هتد، کۆمەڵگا لە ئاستێکی بە ڕێژەیەک فراواندا هاتە گۆڕەپانەکە و دوای ئەوەی ئەو بەنانەمان لە ١٦ی ئەسفەند و ١٧ی ئەسفەند، ڕۆژی جیهانی ژنان ئەنجامدا. ناڕەزایەتی شەقامەکان لە ١٦ی ئەسفەند بە بانگەوازی ئەنجومەنی هەماهەنگی سەندیکاکانی پەروەردەکاران وەک ناڕەزایەتییەک بەرامبەر بە هێرشی کیمیاوی بەسەر قوتابخانەکان لەلایەن حکومەتەوە دروستکرا، هەروەها لە ١٧ی ئەسفەند یان ٨ی مارس بە یادی ڕۆژی جیهانی ژنان بە بانگەوازی زیاتر لە ٥٠ ڕێکخراو کە باسم کرد. دواین جوڵانەوەی ناڕەزایەتییەکانی ڕۆژی چوارشەممە سوری و سێشەممەی پێشووتر بانگەوازی ئەو ڕێکخراوانە بوو. هەموو ساڵێک لە چوارشەممەی سوردا، کۆمەڵگە بە جۆرێک لە جۆرەکان ناڕەزایەتی دەربڕیوە، بەڵام ئەمساڵ بە بانگەوازی تۆڕی ٥٠ ڕێکخراو، خەڵک لە ڕۆژێک پێش ئێستاوە چوون بە پێشوازیکردن لەم مەراسیمە و وەک ئاماژەم پێدا، بە زۆرتر و ئاشکراتر لە هەموو ساڵێک تەحەدای حکومەتیان کرد.

ئەم دوایین ئاڵوگۆڕانەی ساڵی ڕابردوو ئەوەمان بۆ دەردەخات کە شەقامەکە نەک تەنها بانگەوازکەرێکی هەیە بەڵکو ڕێبەر و ڕێکخەرانێکی خاوەن متمانەی هەیە. ئەم پێشهاتانە کە باسم کرد بە ئامادەکاری و ڕێکخستنی پێشوەختە ڕووی نەدا. وا نەبوو ڕێکخراوەکان بە سادەیی پەیوەندی بکەن و خەڵک هاتنە سەر شەقامەکان. گروپێک لە هەڵسوڕاوان لەسەر ئاستی سەرتاسەری بانگەواز و ڕێکخستنیان کرد. وە ئەم ڕێکخراوە نەک هەر لەم ڕۆژانەی ناڕەزایەتییەکاندا بەتەواوەتی شیاوی بینینە، بەڵکو لە مانگەکانی یەکەمی شۆڕشەوە دروست بووە و بەردەوام بووە، کە لە ئەنجامدا لەسەر دیوار نوسین و دڕاندنی لافیتە و تابلۆکانی حکومەت و سووتاندنی وێنەی خامنەیی و خامنەیی. وپەیکەری قاسم سولەیمانی دەتوانن لە دروشمی شەوانەدا، لە خۆپیشاندانی گەڕەکەکاندا و هتد دەتوانرێت ببینرێت. ئەم ئامادەکاری و ڕێکخستنەو ڕێکخراوکردنە هەرچۆنێک شۆڕش بەرەوپێشەوە چوو وبەرچاوتر و فراوانتر بوو لە گۆڕەی پێشکەوتنی شۆڕش. ئەمڕۆ بە جورئەتەوە دەتوانین باس لە تۆڕێکی سەرتاسەری ڕێکخستنی خۆپیشاندان

و جۆرەها شێوەی ناڕەزایەتی مەیدانییەوە بکەین.
ئەگەر ئەو بەڵگەنامە نهێنییەتان خوێندبێتەوە کە لەم دوایيانەدا سەبارەت بە کۆبوونەوەی سەرکردەکانی سوپای پاسداران و خامنەيی ئاشکرا بووە، بۆتان دەردەکەوێت کە ئەوان بە ڕوونی ئاماژە بە “زیاتر لە چوار سەد گروپی چەکدار، پێنج سەد تۆڕی زانیاری ناوخۆیی بە هەماهەنگی کۆبوونەوە و پانزە هەزار گروپی گەڕەک” دەکەن “. ئەمە دانپێدانانی حکومەتە بە دەسەڵاتی شۆڕش. ئەو سەرمایەیەکی خەباتکارانەیە کە شۆڕش لە ڕەوتی بەرەوپێش چونەکانی خۆیدا پاشەکەوتی کردووە.
لە لایەنێکی ترەوە هەنگاوی گەورەمان بە پێشەوە ناوە. لە ڕووی وردبینی و ڕوونکردنەوەی ڕوونتر و هەمەلایەنەتری ئامانج و داخوازییەکانی شۆڕش. دیارە مەبەستم لەو جاڕنامەیە کە لە ٢٥ی بەهمەن بە واژۆی ٢٠ ڕێکخراوی خاوەن پێشینەی سەلمێنراو بڵاوکرایەوە. ئەمەش دەستکەوتێکی گرنگی شۆڕشە. ماوەیەکی کەم دوای ئەمە و لە ١٦ی ئەسفەند و ڕۆژێک پێش ڕۆژی جیهانی ژنان، جاڕنامەی داخوازی پێشکەوتنخوازانەی ژنان لە لایەن چالاکانی دیاری بزووتنەوەی ئازادیی ژنان لە ئێران بڵاوکرایەوە. کە جۆرێک بوو لە ڕوونکردنەوە و فراوانکردنی بڕگەکانی پەیوەست بە ئازادی ژنان لەجاڕنامەی ٢٠ ڕێکخراودا.
ئەمە ئاڕایەکە کە لە ڕاستیدا زۆر بە ڕوونی و هەمەلایەنە تەوەر و ئامانج و داواکارییەکانی شۆڕش دەردەبڕێت. ئەمە لەم بەڵگەنامانەدا خواستی هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگا دەبینین و بەم مانایەش ئاڕای یەکڕیزی و پێکەوەگرێدانی خەڵک. تۆڕی ڕێبەری کردەییە کە باسم کرد، کە ئەمڕۆ زیاتر لە ٥٥ ڕێکخراو لەخۆدەگرێت، پەیڕەوی لە هێڵ و ئاراستەی جاڕنامەی ٢٠ ڕێکخراو دەکات. لە ڕاستیدا هەڵسوڕاوانی شۆڕش لە لایەک قۆڵی خۆیان بۆ ڕێکخستن لە ئاستی مەیدانیدا کۆکردۆتەوە و لە لایەکی دیکەوە بە ڕاگەیاندنێکی ڕوون ڕاشکاو و ئاشکرای ئامانجەکانی مانیفێستی شۆڕشیان بڵاوکردۆتەوە. ئەمانە بە دەستکەوتی گرنگی شۆڕشی ژن ژیان ئازادیدا دەزانم.
حەسەن ساڵحی: خەڵک ساڵی نوێیان بە ساڵی گواستنەوە لە کۆماری ئیسلامی ناوبرد. ئاسۆی شۆڕش لە ساڵی تازەدا چۆن دەبینن؟ بەڕای ئێوە مەرجەکانی سەرکەوتنی شۆڕش چین؟
حەمید تەقوایی: پێم وایە ئەم ناولێنانە زۆر گونجاوە. ئەمساڵ دەتوانێ و دەبێ ساڵی ڕوخانی کۆماری ئیسلامی بێت و تەنانەت ڕەنگە ئەمە زۆرپێش لە کۆتایی ساڵ ڕووبدات.
ئەمڕۆ ئەوەی لە خەیاڵدا نییە، بەردەوامبوونی ئەم حکومەتەیە. کەسێک لێی پرسیم ئایا دەکرێت لە ساڵی نوێدا سەرکەوتنی شۆڕش لە

خەیاڵدا بێت؟ وتم پرسیاری ڕاستەقینەی وێنەکە ئەمەیە. ئایا دەکرێت خەیاڵ بکرێت کە کۆماری ئیسلامی لە پێنج شەش مانگی تردا هەر لە کاردا بێت؟ زۆر سەختە بیخەیتە بەرچاوت. هەمان بەڵگەنامەی نهێنی بەرپرسانی سپای پاسداران و خامنەیی کە باسم کرد، نیشانی دەدات کە چۆن هێزە ئەمنییەکان و هەموو خۆسپاردوەکانی ڕێژیم کە بۆ ئەو جۆرە ڕۆژانە قەڵەو و قەڵەویان کردبوو، چۆن بەرەو دابەزین دەڕوات. فەرماندەکانیان بە ئاشکرا دەڵێن کە ڕووخانی نزیکەی لەسەدا ٦٨ی هێزەکانی سوپای پاسداران و بەسیج دەستیپێکردووە. دەڵێن تەنانەت خو□ن□دکارەکانیش ناڕەزایەتی دەردەبڕن و سەرپێچی دەکەن و جلوبەرگەکانیان لە مزگەوتەکاندا بەجێدەهێڵن. زۆرێک دەڵێن چارەسەر نییە و هیچ ناکرێ. حکومەت خۆی دان بەوەدا دەنێت کە ڕیزەکانی هەڵوەشاوە.

ئێوە لە ڕیزەکانی حکومەتدا ئەم دۆخە دەبینن، لە دیوەکەی تریشدا بەردەوامیی و فراوانبوونی خەباتی خەڵک بە شێوازی جۆراوجۆر دەبینن. کاردانەوەی کۆمەڵگا چی بوو بەرامبەر بە هێرشی کیمیاوی حکومەت بۆ سەر قوتابخانەکان؟ بۆ ماوەی چەند مانگێک کۆماری ئیسلامی بە کیمیاوی هێرشی کردە سەر قوتابخانەکان و زیاتر لە ٥٠٠ قوتابی ژەهراوی کرد و لە نەخۆشخانە خەواندنی و لانیکەم سێ خوێندکاری کوشت، بە مەبەستی ترساندنی خەڵک و بە تایبەتی لێدانی کچان، کە بە لابردنی حیجاب و کێشانی وێنەی خامنەیی و… خومەینی لە پۆلەکاندا لە هێڵی پێشەوەی شۆڕشدا بوون، پیشانیان بدەن، وایان لێبکەن لە ماڵەوە بمێننەوە و هتد. بەڵام کۆمەڵگا چۆن وەڵامی دایەوە؟ لەگەڵ سەمای کچانی ئێکبەتان! و فراوانبوونی لە زۆرێک لە شارەکاندا، لەوانەش لە قوم، لەبەردەم ناوەندە ئایدۆلۆژییەکانی حکومەتدا. وە لە مەراسیمی سەری ساڵ بە یادی شیراز و لە شارەکانی کوردستان و چەندین شاری تر. سەمای کچانی ئێکباتان هەڵمەتێکی بەرفراوانی دەستپێکرد کە تەنانەت ئەمڕۆ گەیشتووەتە ڕەهەندە جیهانییەکان. کچان لە هەموو شوێنێک بە یەک گۆرانی و هەمان جۆری سەما هاتوونەتە سەر شەقام. ئەمانە هەمان ئەو خوێندکارانەن کە لە ژێر کیمیاباراندان.

ئەمە وەڵامی کۆمەڵگایە بۆ نیشاندانی دەسەڵات لەلایەن حکومەتەوە. حکومەت، بەشێوەیەکی ئاژاوەگێڕانە و ئاژاوەگێڕانە، بە دژایەتی و دژایەتیی و دژای□تیی یەک لە دوای یەک، تاکتیکی تاوانکاری و بوختانکاری وەک ژەهراویکردنی منداڵان دەگرێتەبەر، و لەبەرانبەردا خەڵک بە یەکڕیزی و تەبایی پەلاماری دەدات و لە دەمیان دەدات.

ئەمە نیشاندەری چیە؟ ئەوە نیشان ئ□د□ی□ کە جێگای باوەڕ نیە کە ئەم حکومەتە تا کۆتایی ئەمساڵ هێشتا لەسەر کاردا بێت. ئەوەی بە

دڵنیاییەوە دەتوانرێت بگوترێ ئەوەیە کە شۆڕشی ئەمە سەردەکەوێت. دەپرسیت، کەمەرجەکانی ئەم سەرکەوتنە چین؟ پێویستە چ هەنگاوێک بنرێت؟ ئاماژەم بە خاڵە بەهێزەکانی شۆڕش کرد، بەڵام خاڵە لاوازەکانیش بناسرێن و چارەسەربکەین. بەڕای من دوو شتی گرنگ هەن کە پێویستە ڕوو بدەن: یەکەم: ئەو دانیشتووانەی کە دێنە سەر شەقام دەتوانن زۆر گەورەتر بن. ئەگەر قەرەباڵغی خۆپیشاندانەکان کە لە بنەڕەتدا چەند هەزار کەس، بگۆڕێت بۆ خۆپیشاندانی چەند دەیان یان سەدان هەزار کەس، دڵنیابە کە کۆماری ئیسلامی تەنانەت یەک هەفتەش ناخایەنێت. ئەگەر سەد هەزار کەس لە تاران و لە هەندێک شاری گەورەی دیکە بێنە سەر شەقامەکان، حکومەت بەچۆکدا دەهێنن.
خاڵێکی تر هێزی مانگرتنەکەیە. مانگرتنی سەرتاسەری و مانگرتنی کرێکاران و چین و توێژە جیاوازەکانی کرێکارانی کۆمەڵگا.
پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە میکانیزمی مانگرتنی کرێکاری جیاوازە لە خۆپیشاندانی سەر شەقامەکان. کرێکاران ناتوانن بە دروشمی مەرگ لە دژی خامنەیی مان بگرن. دەکرێ مانگرتنێک لە دەوری داخوازی تایبەت پێک بێت کە جەماوەری کرێکاران لەگەڵ خۆیان بهێنن و ڕێگەیان پێبدات بەردەوام بن لە کارکردن. جێبەجێکردنی زۆرێک لە داواکارییەکانی کرێکاران پەیوەستە بە ڕووخاندنی حکومەت و ئەمەش ئەو بەستەرەیە کە مانگرتنە بە ڕواڵەت پیشەییەکانی کرێکاران بە بزووتنەوەی ڕووخاندن و شۆڕشی ئێستاوە دەبەستێتەوە. لەگەڵ گۆڕانی هاوسەنگی هێز و پێشکەوتنی زیاتری شۆڕش، مانگرتنەکان فۆرمێکی سیاسی و دژە حکومەتی وەردەگرن.
ئەمڕۆ چڕبوونەوەی گوشارەکانی ژیان لەسەر خەڵک، بەرزبوونەوەی نرخ و ڕێژەی هەڵاوسان کە چەند هێندەی ڕێژەی حەقدەستی زیادەیە کە تازە بەڵێنیان داوە و نازانرێت کەی جێبەجێ دەکرێت، زەمینەیەکی لەباریان ڕەخساندووە بۆ پێکهێنانی مانگرتن. کرێکاران لە ئێستاوە دەستیان کردووە بە ناڕەزایەتی دەربڕین بەرامبەر بە زیادکردنی کەمی حەقدەست لە ساڵی نوێدا و داواکارییەک لە بزووتنەوەی کرێکاریدا دەسوڕێتەوە. کرێکاران و هەروەها مامۆستایان و خانەنشینان دەیانەوێت ناڕەزایەتی دەربڕن بەرامبەر بەو دۆخە خراپە ئابوورییە. ئەم بزووتنەوەیە دەتوانێت سەرەتای مانگرتنی بەربڵاو بێت.
بەم دوو شێوازە، واتە دەستپێکردنی گەورەترین خۆپیشاندانی مومکین لەسەر ئاستی چەند دەیان هەزار کەسی لە شارە گەورەکاندا، هەروەها دەستپێکردن و فراوانکردنی مانگرتنی سەرتاسەری، دەتوانین گورزی کۆتایی لە حکومەت بدەین. حکومەت هیچ وەڵامێکی نییە بۆ داواکارییە ڕەواکانی خەڵک و ناچارە تەسلیم بێت و بکەوێتە سەر ئەژنۆ.

هیوادارم لە ساڵی نوێدا ئەم هەنگاوانە بنێین. نابێ گومان لەوەدا هەبێت کە بە پشتبەستن بە تۆڕی ڕێنماییکردنی خەباتی شەقام و بە پشتبەستن بەو جارنامانەی کە لە لایەن ڕێکخراوەکان و هەڵسوڕاوانی شۆڕشەوە بڵاوکراونەتەوە و قبوڵکردن و پشتیوانی بەربڵاوی خەڵک و هێزی شۆڕشگێڕی زیاتر و زیاتر لەو بەڵگەنامانە، ئەمساڵ دەتوانێت ساڵی سەرکەوتنی شۆڕشی ژن ژیان.ئازادی بێت

٢٣ی مارس ٢٠٢٣، ٣ی فرووەردین ١٤٠٢

ئاڵای کوردستان و پرسیارێک.. فازیل شەوڕۆ

ئەنجومەنی نیشتیمانی کوردستانی عێراق، لە ١١/١١/١٩٩٩ یاسای ژمارە ١٤ی ئاڵای کوردستانی پەسندکرد. وەزارەتی ڕۆشنبیری بوو بە بەرپرسی ڕاستەوخۆی جێبەجێکردنی یاساکە و چاودێریکردنی ئاڵای کوردستان.

ماددەی یەکەمی یاساکە تەرخان کراوە بە شێوەی ئاڵایەکە. لە خاڵی (٣) ئەم ماددەیە، کە تایبەتە بە خۆرەکەی سەر ئاڵایەکە، دەڵێ)):خۆرەکەی زەرد دەکەوێتە ناوەڕاستی لاکێشە سپییەکەوە و چەقەکەی خاڵی یەکتر بڕینی تیرەی لاکێشە سپیەکە دەبێت و تیرەی خۆرەکە ئەوەندەی پانایی لاکێشە سپیەکە دەبێت و (21) تیشکی لەوە دەردەچێت بە شێوەی سێگۆشەی دوولا یەکسان و بنکەکانی یەک لەسەر بیست و یەک لە چێوەی گۆی خۆرەکە دەبێت و درێژیشیان بگاتە نیوەی هەردوو لاکێشە سوور و سەوزەکە. خۆرە زەردەکە هێمای بەردەوام بوونی ژیان و زانست و هیوا و ئومێدە و (21) تیشکەکەیش هێمای جەژنی نەورۆزی نەتەوایەتییە، ڕۆژی بەرخودان و ڕاپەڕین و شۆڕش و ڕزگاریی دژ بە زوڵم و زۆر و چەوساندنەوە… .))

قسەم لەسەر (٢١) تیشکەکەی خۆرەکەیە، کە هیمایی (جەژنی نەورۆزی نەتەوایەتییە… .)

راستە (٢١)ی ئادار ڕێککەوتی یەکەم ڕۆژی مانگی نەورۆزە، کە دەکاتە سەری ساڵی نوێی کوردی. بەڵام ئەو (٢١)ی ئادار، نە بەشەکە لە مانگی نەورۆز، نە زادەی نەورۆزە، بەڵکوو ڕۆژێکی دیاریکراوەی ساڵنامەی زایینییە. بە واتایەکی دیکە، ڕۆژی جەژنی نەورۆز، ڕێککەوتی یەکەم ڕۆژی مانگی نەورۆزە، کەواتە دەبێ خۆرەکە هەر (١)

تیشکی هەبێ. خۆ (٢١)یی ئادار ناکاتە (٢١)ی نەورۆز تا (٢١) تیشکی هەبێ.
ئایە گونجاوتر و لۆژیکیتر نییە کە ژمارەی تیشکەکانی ئەم خۆرەی سەر ئاڵا، (٣١) تیشک بێ، یەکسانە بە (٣١) ڕۆژەکەی مانگی نەورۆز، نەک (٢١) تیشکی مانگی ئادار کە دوور و نزیک هیچ پەیوەندییەکی بە کورد و کوردستان و ساڵنامەی ئێمەوە نییە؟ بێگومان ناکرێ خۆرەکە یەک تیشکی هەبێ (١ی نەورۆز)، بەڵام (٣١) تیشک، بۆ (٣١) ڕۆژەکەی مانگی نەورۆز شیاو و پەسندە.

بیرەوەرییەکانی فەقێیەکی گومڕا (54).. شەماڵ بارەوانی

ئەوەی نوێژی نەکرد، تەنها سێ ڕۆژ مۆڵەتی پێ دەدرێت!

لەو بەشەیشدا هەر باسی ئەو دوو هێزە فەندەمەنتاڵیستە (ئیسلامی سیاسی+سەلەفییەتی دینی) دەکەین و لەسەر چەمکی (تۆتالیتارییەت) دەوەستین.

بێگومان تا مەلای گەورە و شێخ مەحەمەدی خاڵ و مامۆستا عەلائەدین سەجادی و مەلا عەبدولکەریم مودەڕیس و نالی و پیرەمێرد و مەحوی، شێوازی ئایینداری تاکی کورد بوون و ئەوان تەفسیری ئایینیان بۆ کورد دەکرد، باوکان و مەلاکان کوڕ و کچەکانیان شیوعی و سفور و بێ لەچک نەتەوەیی و عیلمانی و هونەرمەند و تابلۆکێش بوون و هیچ یەکێك لەو مەلا ڕووناکبیر و شاعیر و نووسەر و کەڵەپیاوانە، کچ و کوڕەکانی خۆیان تەکفیر نەکرد و پێناسەی بێ ئەخلاقییان بۆ نەبڕینەوە و نەیانگوت نەورۆز جەژنی ئاگرپەرستییە و ئاگرکردنەوە حەرامە و پەیکەر و تابلۆ و مۆسیقا و مۆدێل تابۆ و گوناحن و چیرۆکی عیشقی دەروێش عەبدی کفر و دژی ئایینە.

ئەوان کوردایەتی و مرۆڤایەتی و شیعر و ئەدەب و فەلسەفە و جوانییان لە دەچێڕا و شیعر و هۆزانیان بە سروشت و نەورۆز و دڵداری و ژیان دەهێنییەوە.

ئەفسوس فێندەمێنتالیستەکان هاتن و هەموو شتێکیان هێنایەوە سەرخاڵی هیچ و ڕیسەکەیان کردەوە بە خوری و کۆمەڵی کوردیان بەرەو داخران و تاکی کوردیان بەرە و دووڵەتبوون برد و ئەوەندەی سیاسەتی بە عەرەبکردنی ناو و کولتوور و زمان و بوون و فەرھەنگی کوردیمان پەیڕەو دەکەن و خەریکی بڵاوکردنەوەی ڕق و دەمارگیری ئایینین و کار بۆ ئەجێندا و پڕۆژەی نەیاری نەتەوەکەمان دەکەن، سەدا یەك كار لەسەر لایەنە ڕۆحی و ئیمانییەکەی ئایین ناکەن!

هاوڕێیەکم گوتی: لەساڵی ١٩٧٧، مۆڵەتی کتێبخانەی (هودا)مان وەرگرت بە ناوی(مەلا ئەحمەد)□و□ر کتێبخانەکەمان بە کتێبخانەی ئاینی ناسراوبوو و ناوی دەرکردبوو.

هەرچەندە کتێبخانەکەمان هەموو جۆرە پەرتووک و بابەتێکی تێدا دەفرۆشرا. ڕۆژنامەکانی ئەو کاتەی حکومەتی عێراقمان بۆ دەهات و ئێمە وەکیلی (دار الوطنیة للطباعة و النشر) بووین.

گوتی ڕۆژێک، حیزبی شیوعی کە هێشتا نەچووبوونە شاخ و بارەگاکەیان لە کانێسکان بوو، هاتن بۆ کتێبخانەکەمان گوتیان: ڕۆژنامەی (بیری نوێ)ی حیزبی شیوعی دێنین بۆ فرۆشتن؟ باوکم(مەلا ئەحمەد) گوتی بیهێنن زۆر ئاسای□.

گوتی هێنایان و ئێمەیش وەک ڕۆژنامەکانی تر دەمانفرۆشت.

گوتی دواتر لای خەڵکێک، گلەیی زۆر لە باوکم کرا بەوەی کە چۆن ڕۆژنامەی حیزبی شیوعی لە کتێبخانەکەمان دەفرۆشین !

گوتی باوکم پێی دەگوتن: ئەو ڕۆژنامەیەش وەک ڕۆژنامەکانی تری عێراق، با لە کتێبخانەکەمان هەبێت، چونکە کڕیارەکانمان لە هەموو بیروباوەڕێکن و با ئێمەش هەموو بابەتێکمان هەبێت.)*

مەلای بەرێ ئاوا باوەڕیان بە پێکەوە ژیان و بۆچوون و ئایدیای جیاواز و یەکترقبوڵکردن هەبوو.

ئەفسوس، خەریکە ئەو کرانەوەو و پێکەوە ژیانە جوان و پلورالیەتە ئایینیەی کوردستان ئێستا دەکەوێتە ژێر هەڕەشە و مەترسیەوە.

بۆ ئەوەش سەیری سۆشیال میدیای کوردی بکەن. بەر لەوەی هێزە فێندەمێنتالیستەکان پێ بخەنە ناو کوردستانەوە، وەکو ئاماژەمان پێ کرد، مینبەری مزگەوتەکان و گوتاری مەلا و پیاوانی ئایینی پڕ بوون لە تەساموح و تولەرانس و جوانی و هاندان بۆ کاری چاکەخوازی و

ڕەوشتی بەرز و میهرەبانی و مرۆڤدۆستی.

پیاوانی ئاینی و مەلای لە نموونەی ناڵی و مەحوی و قانع و پیرەمێرد و شێخ محەمەدی خاڵ و خانی و مەلاجزیری و مەلای گەورە و مامۆستا عەلائەدین سەجادی و…تاد. لە پاڵ مەلایەتی، شاعیر و ئەدیب و نووسەر و کوردپەروەر و مرۆڤدۆست بوون و شیعر و هەڵبەستیان بە دڵداری و نەتەوە و نیشتیمان و سروشت و جوانی دەهۆنییەوە و مەلا عەبدولکەریم مودەڕیس کچ و کوڕەکانی هەمووی چەپ و شیوعی بوون” لەکاتێکدا زانای مودەریس لە کونجێکی ماڵە سادەکەیدا سەرقاڵی نووسینەوەی کتێبی “رێگای پێغەمبەر بوو” کاکە حەمەی کوڕیشی لە کونجێکی تری هەمان ماڵدا سەرگەرمی نووسینی کتێبی “لینینی مەزن بوو” نیوەرۆش باوکی موسوڵمان و موفتی هەموو عێڕاق و کاکە حەمەی کوڕی، مارکسی خاوەن قەڵەمی بە بەشت و هزری فراوان بەیەکەوە لەسەر هەمان خوان بەدەم ساغکردنەوەی شیعرە ئەفسوناوییەکانی ناڵی و سالم و مەحوی بەرنامەی کاری هاوبەشی داهاتوویان لەسەر بەرهەمەکانی ئەم کەڵە شاعیرانە دادەڕشت”*

مەلای گەورەی کۆیە، یەکەم کەس بوو کچەکەی خۆی ناردە قوتابخانەی تێکەڵاو کوڕەکەی(مامۆستا مەسعود) بیرمەندێکی سیکۆلاریست و کچەکانی هەمووی سفوور بوون و ئێستاش نەوەکەی خاتوو(ڕەوا جەلی زادە)، هونەرمەند و تابلۆ کێشە.

ئەو مەلا ڕوناکبیر و شاعیر و نووسەر و کوردپەروەر و مرۆڤدۆست و جوانی دۆستانە، شیعر و پەخشانیان بۆ نەورۆز و دڵداری دەنووسی و کەسیان نەیگوت: نەورۆز جەژنی مەجووس(مەگوس) و ئاگرپەرستییە و دڵداری بێڕەوشتی و بەڕەڵاییە.

مامۆستا عەلائەدین سەجادی لە زانکۆی بەغدا وانەی دەگوتەوە، کە کچە خوێندەکارەکان و قوتابییەکانی هەمووی تەنورە سەر و ئەژنۆ و لاقڕووت و سینگڕووت بوون.

هەر بەڕاستی ئەوان مەلای بیرکراوە و بیرمەند و مرۆڤدۆست و نەتەوە پەروەر و زانست پەروەربوون.

نەک وەکو بەعزێک واعیز و بانگخواز و مەلای ئێستا جوێندەربوون(ڕەزم بۆ باشەکان). یان وەک ئەو مەلا فەندەمەنتاڵیستانەی نەک هەر ڕەفزی مرۆڤی لائیک و سیکولار و چەپ و سەربەئایینەکانی تر دەکەن، بەڵکو لە ناوخۆشیان وەک لە دوو بەشی پێشووتر ئاماژەم بۆ کرد. ئیسلامی سیاسی، ئەم حزبە ئەوەیتری لا ڕەفزە و دەڵێت: دەری بکەن لە حوجرە و

سەلەفییەک لەگەڵ سەلەفییەکی تر، لەسەر بۆچوونی جیاوازی سەلەفیانەیان، قسە بە یەکتری دەڵێن و هەڕەشەی دەمت بگرە، دەنا بە شەق دەتکەمە دەرەوە لە یەکتری دەکەن !

من وتاری دەیان کاهین و واعیز و بانگخوازی تری ئاڕاستە فەندەمەنتالیستم لایە، کە لە وتار و وەعز و ئامۆژگارییەکانیان هانی تیرۆر و توندوتیژی دەدەن و جوێن بە جودابیران دەدەن و بێڕێزی و سووکایەتی بە هەموو ئەوانە دەکەن کە وەکو ئەوان بیر ناکەنەوە و دژی پێکەوە ژیان و پلورالیەتی ئایینی و فرەیی کۆمەڵایەتی و مەدەنیەت و کۆمەڵەی کراوە و ئایینەکانی تر و هەموو جیاوازییەک و ئازادی خەڵک قسە دەکەن. بۆ نموونە:

دانەیەکیان، بە کۆلێژی هونەرە جوانەکان دەڵێت: کۆلێژی هونەرە قەبیحەکان.

یەکێتریان دەڵێت: زانکۆ بە مەنبەع و شوێنی فسق و فجور و بەڕەڵایی و فەسادی دادەنێت.

بانگخوازێکیتر دەڵێت: ئێزدییەکان شەیتان پەرست و گڵاو و پیسن و خۆیان ناشۆن و تا ئێوارە کاریان پێ بکە و کرێکەشیان پێ مەدە و ئێوارە کە گوتی کوا کرێکەم؟ بڵێ ئەی بە نەعلەت بیت شەیتان، بیرم چوو!.. ئەوە وەکو سوکایەتییەک وایان پێ بڵێن.

کاهینێکیتر دەڵێت: لە ئایینی زەردەشتیدا هاوسەرگیری کەسەنزیکەکان ڕێگەپێدراوە و زەردەشتییەکان لەگەڵ دایک و کچ و خوشکی خۆیان سێکس دەکەن و ئاگر دە پەرستن.

یەکێکیتریان، هێرش دەکاتە سەر خانمانی سفور و بەڕووتوقوت وەسفیان دەکات و دژی شایی ڕەشبەڵەک دەدوێت و ئاهەنگی نەورۆز بە بێ ئەخلاقی و جەژنی نەورۆزیش بە ئاگرپەرستی پێناسە دەکات.

واعیزێکی تر دەڵێت: ئەوەی نوێژی نەکرد، سێ ڕۆژ مۆڵەتی پێ دەدرێت و پێی دەگوترێت کوڕە نوێژ بکە، کوڕە نوێژ بکە، کوڕە لەگەڵ تەمە نوێژ بکە، گەر هەر نەیکرد، دەبێت لە ملی بدرێت و سەری لە لاشەی جیابکرێتەوە.

یەکێکیتریان دەڵێت: سەلام و چاکوچۆنیکردن و چاکەکردن و جەژنە پیرۆزکردنی ئێزدی و مەسیحییەکان جائیز نییە.

دانەیەکیتریان دەڵێت: ئەو پیاوەی ڕیشی بتاشێت وەکو کچ وایە،

(هەڵبەت من مرۆڤبوونم لا پێوەرە، لێرە مەبەستم مەغزای قسەی ئەو پیاوە ئایینیە سەلەفیگەرایەیە، کە چەندە سووک و نزم سەرنجی ژن دەدات).

وەک ئاماژەم پێ دا، لە دەرەنجامی زاڵەتی و بەربڵاوی ئەو جۆرە گوتارە چەق بەستوو و نا تۆلەرانس و پڕی لە ڕق و دەمارگیرییەی ئەو واعیز و مەلا و بانگخوازە فەندەمەنتاڵیستانە، ئەوا ئێستا خەریکە باجەکەی دەدەین و زوو نەیەینەوە هۆش خۆمان و فریا نەکەوین لە پێناو نیشتیمان و مرۆڤایەتی و پێکەوەژیان ئەوا بەدڵنیاییەوە ئەو پلورالیەتە ئایینی و کۆمەڵایەتی و پێکەوەژیان و کرانەوە جوانەی کوردستان کە سەدان ساڵە لەکۆمەڵەی کوردیدا هەیە، لەناو دەچێت.

سەیرکەن بەرهەمی عەقڵییەتی ئەو هێزە کۆنخواز و فەندەمەنتاڵیستانە لە سۆشیال میدیا چی بە کورد کردووە و چۆن جقاتی کوردییان تووشی ماڵوێرانی کردووە و لە سایەی حەشاماتێک لە کەناڵی جۆربەجۆر و پیاوانی ئایینی و بانگخواز و کاهینەکانیان، نەوەیەک درووست بووە هەرچی لەگەڵ زەوق و سەلیقە و میزاجی نەگونجێتن و لەگەڵ ئایدۆلۆجیاکەی یەك نەگرێتەوە، سەرودەی پێ دەگیرێت و پەیدا هەڵدەشاخێت و شاڵاوی جوێن و هێرشی سوکایەتی بۆ دەبات، لە گۆڤەند، هونەر، شیعر، مۆسیقا، پەیکەر، تابلۆ، فاشیۆن، ئایین و بۆچوونی جیاواز …تاد.

تاکێك درووست بووە، کە خاوەنی نەفەسێکی زۆر کورت و ئایدیایەکی زۆر مەترسیناکە.

تاکێکی تاکڕەهەند و دووڕوو. تاکێک بە سەروسیما ئیمە، لە فیکر و ناخدا داعش و توندڕەو.

تاکێك بە جەستە و ستایل و فۆرم مۆدێڕن، بە بیرکردنەوە و بە عەقڵییەت دواکەوتوو و کلاسیك. تاکێك، لە ڕوو بە موسیقا دەڵێ حەرامە و لەژێرەوەیش لەگەڵ گرتە ڤیدیۆی پۆڕن، خوی نهێنی ئەنجام دەدات. تاکێکی خۆسەپێن و تووڕە و هەڵچوو و خۆتێهەڵقورتێن. تاکێکی جیقەدان تەنگ و بێ تەحەموڵ و ڕاڕا و ناجێگیر. تاکێك ڕقی لە هەر شتێکە کە پێچەوانەی ئایدیۆلۆژیاکەی ئەو بێت.

تاکێك بەرگەی بیستنی دوو دێڕە نووسینی دادە ئەحلام مەنسور و خاتوو مەهاباد قەرەداغی ناگرێت. بە تێکستە شیعرێکی شێرکۆ بێکەس هەڵنج دەیگرێت. تابلۆیەکی ئیرۆتیکی فەرهاد پیرباڵ تووڕەی دەکات. لاقی

ڕووتی مێینە زەوقی هەڵدەستێنیت. قژی بێ لەچکی ژن جەوی دەگرێت. جوێن بە فاشیۆن و مەیک ئەپ ئارتێست دەدات.

مۆسیقا میزاجی تێك دەدات. تاكێك تابڵۆی ئیرۆتیکی لا یەکسانە بە پۆڕن و شیعری ڕۆمانتیك بە بەڕەڵایی.

لە ڕوانگەی ئەو تاكە تێڕوانین شێواو و ئەقڵ بە بەستەڵەك بووە، پەیکەر بت و مۆسیقا میزی کەرێیە. مەیك ئەپ ئارتێست و کچە مۆدێلەکان سۆزانین. ژنە هونەرمەندەکان دەڵە سەگن. نەورۆز جەژنی مەگوس و ئاگرپەرستییە. ئێزدییەکان گڵاو و پیسن. زەردەشتییەکان داکی خۆیان لەخۆیان مارە دەبڕن، کاکەییەکان ش□و□□شیان هەیە، شیوعی و بێ دینەکان قێزەونن، پیرۆزکردنی جەژنی کرێسمس لە مەسیحیەکان کفرە.

ئەوە ئەو نەمەت و شێوازە بیرکردنەوە ناساخڵەم و تێڕوانینە هەڵەو تۆتالیتار و فاشیست و دەمارگیر و نامر□قانەیە، کە ل□ ناوەڕاستی نەوەتەکانەوە لە کوردستان سەری هەڵدا و دەستی پێ کرد و بەردەوام و بە بەرنامە و پیلان بۆ لێدان لە هەناسەی پێکەوەژیان و کوشتنی گیانی لێبوردەیی، کاری لەسەردەکرێت.

تاکو تاکی کوردی پێ گۆش و لغاو بکەن و وای لێ بکەن دوو بست ئەولاتری لووتی تێڕوانین و جیهانبینیە نابیناکەی خۆی نەبینێت و بە جیاوازییەکان قەڵس و توڕەبێت و سەرودڵی بگیرێت.

⋆ نامەیەکی (کامەرانی مەلا ئەحمەد) تایبەت بۆ بیرەوەرییەکانی فەقێیەکی گومڕای نارد، سوپاسی دەکەم.

⋆ ئەو نووسینەی ناو ج□ووت کەوانەبچووکەکەم لە وتارێکی بەڕێز(د. ئارام ڕەفعەت)وەرگرتووە.